

ЎУДУД КОРХОНАЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ РЕСУРСЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ (ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ МИСОЛИДА)

Мирзаев Зойир Тоирович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети

Аннотация. Мазкур мақолада молиявий ресурсларни прогнозлаш ҳудудий корхоналар учун стратегик режалаштиришнинг муҳим жиҳатлари ҳамда ҳудудий даражада ишлайдиган корхоналарнинг молиявий ресурсларини башорат қилиш билан боғлиқ мураккабликлар ва муаммоларни ўрганади. Молиявий прогнозлаш жараёни келажакдаги молиявий кўрсаткичлар тўғрисида маълумотли прогнозлар қилиш учун тарихий маълумотлар, бозор тенденциялари ва иқтисодий кўрсаткичларни ҳар томонлама таҳлил қилишни ўз ичига олади. Ушбу мақолада аниқ молиявий прогнозлашнинг муҳимлигини, унинг қарорларни қабул қилишдаги оқибатларини ва ҳудудий корхоналар ушбу жараёнда дуч келиши мумкин бўлган тўсиқларни таъкидлайди. Ушбу муаммоларни ҳал қилиш орқали корхоналар ўзларини турли сценарийларга яхшироқ тайёрлашлари, ресурсларни самарали тақсимлашлари ва узоқ муддатли муваффақият ва барқарорликка ҳисса қўшадиган стратегик қарорларни такомиллаштириш бўйича таклиф ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: молиявий прогнозлаш, прогнозлаш, молиявий ресурслар, ҳудудий корхоналар, муаммолар, аниқлик, қарорлар қабул қилиш, бозор тенденциялари, иқтисодий кўрсаткичлар, стратегик режалаштириш, барқарорлик, маълумотларни таҳлил қилиш.

ВОПРОСЫ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА (НА ПРИМЕРЕ ЗАРУБЕЖНЫХ ОПЫТА)

Мирзаев Зойир Тоирович

Ташкентский государственный
экономический университет

Аннотация. В данной статье "Прогнозирование финансовых ресурсов" исследуются важные аспекты стратегического планирования для региональных предприятий, а также сложности и проблемы, связанные с прогнозированием финансовых ресурсов предприятий, действующих на региональном уровне. Процесс финансового прогнозирования включает в себя всесторонний анализ исторических данных, рыночных тенденций и экономических показателей с целью составления информативных прогнозов относительно будущих финансовых показателей. В этой статье подчеркивается важность точного финансового прогнозирования, его последствия для принятия решений и препятствия, с которыми региональные предприятия могут столкнуться в этом процессе. Решая эти проблемы, было разработано предложение по совершенствованию стратегических решений, с помощью которых предприятия могут лучше подготовиться к различным сценариям, эффективно распределять ресурсы и способствовать долгосрочному успеху и устойчивости.

Ключевые слова: финансовое прогнозирование, прогнозирование, финансовые ресурсы, региональные предприятия, проблемы, точность, принятие решений, рыночные тенденции, экономические показатели, стратегическое планирование, устойчивость, анализ данных.

ISSUES OF FORECASTING FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES IN THE REGION (ON THE EXAMPLE OF FOREIGN EXPERIENCE)

Mirzaev Zayir Toirovich

Tashkent State University of Economics

Annotation. In this article, the forecasting of financial resources studies the important aspects of strategic planning for regional enterprises and the complications and problems associated with predicting the financial resources of enterprises operating at the regional level. The financial forecasting process involves a comprehensive analysis of historical data, market trends and economic indicators in order to make informative forecasts about future financial indicators. This article highlights the importance of accurate financial forecasting, its consequences in decision-making and the obstacles that regional enterprises may face in this process. By solving these problems, a proposal has been developed to improve strategic decisions in which businesses can better prepare themselves for different scenarios, allocate resources efficiently, and contribute to long-term success and sustainability.

Keywords: financial forecasting, forecasting, financial resources, regional enterprises, problems, accuracy, decision making, market trends, economic indicators, strategic planning, sustainability, data analysis.

Кириш.

Мамлакатимизда ҳудудий корхоналар учун молиявий ресурсларни прогностлаш иқтисодий режалаштириш ва стратегик қарорларни қабул қилиш соҳасида муҳим аҳамиятга эга. Тўғри ва тушунарли молиявий прогностлар корхоналар, сиёсатчилар ва инвесторлар учун муҳим тушунчаларни беради, уларни маълумотли танлов ва барқарор ўсишга йўналтиради. Бугунги кунда ҳудудий иқтисодиётнинг динамик ландшафтида молиявий ресурсларни прогностлаш муаммоларни олдиндан билиш, имкониятлардан фойдаланиш ва ресурсларни оқилона тақсимлаш учун стратегик воситани таклиф этади. Катта иқтисодий таркибий қисмлари бўлган ҳудудий корхоналар ноаниқликлар ва ўзгаришлар ўртасида ўз йўналишларини белгилаш учун аниқ молиявий прогностларни тақозо этмоқда.

Адабиётлар шарҳи.

Маълумки, ҳудуд корхоналарининг молиявий барқарорликни баҳолашнинг умумий қабул қилинган ягона мезони ҳозирча мавжуд эмас.

Корхоналар молиявий ҳолатини таҳлил қилишда иқтисодчи олим, профессор Акрамов (2003) молиявий мустаҳкамлик тушунчаси ва унинг кўрсаткичларини тавсия этган ва унга таъсир этувчи омилларни асослаб берган. Шунингдек, у молиявий барқарорлик тоифаси корхонанинг молиявий ҳолатини зарурий бир хил даражада туриши ва пасаймаслигини ифодаловчи кўрсаткич эканлигини таъкидлайди.

Профессор Маликовнинг (2009) фикрига кўра хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий барқарорлигини умумий (автономия коэффиенти, қарз капиталининг концентрациялашув коэффиенти, қарз ва ўз маблағларининг нисбати коэффиенти) ва нисбий кўрсаткичлар (захира ва харажатларнинг ўз капитали билан таъминланганлик коэффиенти, молиявий мустақиллик коэффиенти, ўз капиталининг манёврлилик коэффиенти) ифодалайди.

Иқтисодчи олимлар Пардаев ва Исроилов (1999) ҳудуд корхоналарининг молиявий бақарорликни корхона ўз маблағлари ва барча маблағларнинг нисбати сифатида ифодалаб, молиявий барқарорлик кўрсаткичларини қуйидаги гуруҳларга ажратадилар:

- ўз маблағлар (хусусий капитал) билан боғлиқ кўрсаткичлар;
- четдан жалб этилган маблағлар (капитал) билан боғлиқ кўрсаткичлар;
- ҳаракатдаги маблағлар билан боғлиқ кўрсаткичлар;
- асосий воситалар билан боғлиқ кўрсаткичлар;
- айланма маблағлар билан боғлиқ кўрсаткичлар (Пардаев, Исроилов, 1999).

Ажлуни (1998) фикрига кўра молиявий барқарорликнинг барча коэффицентларини айланма ва асосий воситаларнинг ҳолатини белгилаб берувчи кўрсаткичлар гуруҳига бўлади. Бошқа муаллифлар молиявий барқарорлик коэффицентларини умумий кўрсатган ҳолда, уларни таснифламайди.

Жумладан, Романчин ва Скоблякова (2002) молиявий барқарорликка сармоя таркиби кўрсаткичлари; айланма ва асосий сармоялар ҳолатининг кўрсаткичлари; кредитлар бўйича фоизлар тўлаш қобилияти ва молиявий барқарорлик захирасини тавсифлайди, деб ҳисоблаганлар. Мандель (1989) барқарор ўсиш коэффицентини ва ликвидлик, молиявий мустақиллик, ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик, айланувчанлик ва рентабеллик кўрсаткичларини ўз ичига олувчи унинг омилларга асосланган моделини кўриб чиқади.

Карлин (1997) молиявий барқарорликни баҳолаш учун сармоя таркибининг ўзгаришини унинг жойлашуви ва ҳосил бўлиш манбалари; сармоядан фойдаланиш самарадорлиги ва интенсивлиги; тўлов қобилияти ва кредит қобилияти; молиявий барқарорлик захираси бўйича тавсифловчи кўрсаткичлар тизимидан фойдаланади.

Стоянованинг (2003) фикрича фаол ишбилармонлик, ресурслардан самарали фойдаланиш, сармоя таркиби ва операция таҳлил асосидаги коэффицентлар «молиявий барқарорлик»нинг энг муҳим коэффицентлари ҳисобланади.

Донцова ва Никифорова (1998) тизими ва уларнинг баллардаги рейтинг баҳосини, яъни молиявий барқарорликнинг интеграл балл баҳосини таклиф этади. Худуд корхоналарининг молиявий барқарорлигини тавсифловчи кўрсаткичларни илмий асослаш ва уни ҳисоблашда корхонанинг ўзига хос хусусиятлари, яъни унинг қайси тармоқда фаолият юритиши ва ихтисослигига эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ.

Хулоса қилиб айтганда, худудий корхоналар учун молиявий ресурсларни прогнозлаш бўйича тематик адабиётларни таҳлил қилиш муаммоларни ҳал қилиш ва стратегияларни оптималлаштиришга кўп қиррали ёндашувни очиқ беради. Тўғри прогнозлаш молиявий қарорларни бошқаришда, барқарорликни таъминлашда ва динамик бизнес муҳитига мослашишда ҳал қилувчи рол ўйнайди.

Тадқиқот методологияси.

Худуд корхоналарининг молиявий ресурсларини прогнозлаштириш тадқиқ қилишида илмий абстракциялаш, индукция-дедукция каби назарий усулларида ва кузатиш, статистик таҳлил, вертикал ва горизонтал таҳлил ва усуллардан кенг фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Ўзбекистон Республикасидаги худудий корхоналар учун молиявий ресурсларни прогноз қилишнинг ривожланиши 1990-йилларнинг бошларида мамлакат совет Иттифоқидан мустақилликка эришгандан кейин бошланган иқтисодий ислохотлар ва ўтиш давридан бошланишидир. Бу даврда Ўзбекистон бозорга йўналтирилган ислохотлар, иқтисодиётни либераллаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтиш йўлини бошлади. Ўзбекистонда худудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилишни ривожлантиришнинг асосий босқичлари қуйидагилардан иборат:

1990-йилларнинг бошлари: совет Иттифоқи парчаланиши билан Ўзбекистон марказлаштирилган режали иқтисодиётдан бозор иқтисодиётига ўтишни бошлади. Ушбу давр корхоналар учун катта автономиянинг бошланиши ва ўзгарувчан иқтисодий ландшафтга мослашиш учун аниқ молиявий прогнозлаш зарурлигини кўрсатди.

1990-2000 йиллар: бу даврда Ўзбекистон иқтисодиётни барқарорлаштириш, давлат корхоналарини хусусийлаштириш, хорижий инвестицияларни жалб қилиш билан боғлиқ муаммоларга дуч келди. Молиявий прогнозлаш усуларини ишлаб чиқиш муҳим аҳамият касб этди, чунки корхоналар ўзларининг молиявий ресурсларини самарали бошқариш ва инвесторларни жалб қилишга интилдилар.

2000-йиллар: сўнгги йилларда Ўзбекистон ўз иқтисодиётини модернизация қилиш ва хорижий инвестицияларни жалб қилишни давом эттирмоқда. Ҳукуматнинг иқтисодиётни диверсификация қилиш, технологик тараққиёт ва тадбиркорликка йўналтирилганлиги худудий корхоналар ўртасида молиявий режалаштириш ва прогнозлашга эътиборни кучайишига олиб келди.

Ҳуқуқий ва меъёрий ислохотлар: халқаро амалиётга мос келадиган замонавий молиявий ҳисобот ва бухгалтерия стандартларини қабул қилиш молиявий прогнозлаш амалиётини ривожлантиришга ёрдам берди. Ушбу стандартлар самарали прогнозлаш учун зарур бўлган молиявий ҳисоботларда шаффофлик ва аниқликни таъминди. Бундан ташқари Ўзбекистон ҳукумати иқтисодий ривожланишни рағбатлантириш ва бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича

турли ташаббусларни бошлади, бу эса билвосита ҳудудий корхоналар ўртасида самарали молиявий прогнозлаш амалиётини жорий этишни рағбатлантирди. Ўзбекистоннинг жаҳон иқтисодиётига қўшилиши ва технологияларнинг ривожланиши молиявий менежмент, шу жумладан прогнозлаш соҳасидаги халқаро илғор тажрибалар тўғрисида хабардорликни оширди. Ўзбекистонда молиявий прогнозни ривожлантириш бошланишининг аниқ санаси аниқ белгиланмаган бўлса-да, аниқ молиявий режалаштириш ва прогнозлаш зарурати вақт ўтиши билан мамлакатнинг иқтисодий ислохотлари ва модернизация ишлари билан ҳамнафас ўсгани яққол кўриниб турибди.

Ўзбекистонда ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогнозлаш ҳукумат ташаббуслари, бизнес амалиётлари ва илмий тадқиқотлар комбинацияси орқали ташкил этилади. Мамлакатда ушбу масалаларни ҳал қилишнинг баъзи усуллари:

Ўзбекистон ҳукумати аниқ молиявий прогнозлаш учун қулай муҳитни яратишда муҳим рол ўйнайди. Норматив асослар ва сиёсатлар шаффофликни, молиявий ҳисобот стандартларини ва молиявий менежментнинг энг яхши амалиётига риоя қилишни ривожлантиришга қаратилган. Ўзбекистондаги турли хўжалик бирлашмалари ва савдо палаталари ҳудудий корхоналарни қўллаб-қувватлайди. Улар тез-тез молиявий менежмент, шу жумладан прогнозлаш техникаси бўйича семинарлар, семинарлар ва ўқув дастурларини ташкил қилишади.

Ўзбекистондаги консалтинг фирмалари ва молиявий экспертлар ҳудудий корхоналарга маслаҳат хизматларини кўрсатадилар. Улар молиявий прогнозларни ишлаб чиқишда, бозор тенденцияларини таҳлил қилишда ва ўсиш имкониятларини аниқлаш. Бундан ташқари молиявий прогнозлаш учун замонавий технологик воситалар ва дастурий ечимлардан тобора кўпроқ фойдаланилмоқда. Маълумотларни таҳлил қилиш, молиявий моделлаштириш дастури ва бошқа технологик ютуқлар аниқ башорат қилишга имкон берди. Ўзбекистон давлат идоралари ва муассасалари вақти-вақти билан турли соҳаларга оид ҳисоботлар, иқтисодий кўрсаткичлар ва маълумотларни чиқарадилар. Ушбу маълумотлар корхоналарнинг молиявий прогнозлаш ҳаракатлари учун қимматли ҳисса бўлиб хизмат қилмоқда. Бундан ташқари, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш марказлари ва инкубаторлари кўпинча молиявий менежмент, шу жумладан прогнозлаш бўйича кўрсатмалар беришади. Улар ҳудудий корхоналарга молиявий режалаштириш имкониятларини оширишга ёрдам бериш учун ресурслар ва мураббийлик билан таъминлайдилар. Банклар ва молия институтлари корхоналарга молиявий хизматлар, шу жумладан кредитлар, кредитлар ва инвестициялар билан таъминлайдилар. Улар аниқ молиявий прогнозларни яратишда молиявий маслаҳат бериб бормоқдалар. Бу эса корхоналар ўзларининг прогнозлаш усуллари тажриба, бозор ўзгаришлари ва ўзгарувчан бизнес динамикаси асосида мослаштирадilar ва такомиллаштиришга олиб келади.

Америка қўшма штатларда ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш хусусий сектор амалиёти, ҳукумат маълумотларини йиғиш ва илмий тадқиқотлар комбинацияси орқали ташкил этилади. Бу жараён одатда қандай ташкил этилишининг баъзи асосий жиҳатлари. Хусусан АҚШдаги ҳудудий корхоналарда кўпинча молиявий ресурсларни прогноз қилиш учун турли хил миқдорий ва сифат усулларидан фойдаланадиган молиявий таҳлилчилар ва мутахассислар ишлайди. Ушбу усуллар trend таҳлили, молиявий коэффициентлар, дисконтланган пул оқими моделлари ва сценарий таҳлилининг ўз ичига олади. Компаниялар, шунингдек, прогнозларида бозор тенденциялари, мижозларнинг хатти-ҳаракатлари ва саноат динамикасини ҳисобга олишади. Молия институтлари, консалтинг фирмалари ва тадқиқот ташкилотлари корхоналарга прогнозлаш хизматларини тақдим этадилар. Улар маълум минтақалар ёки тармоқлар учун молиявий прогнозларни яратиш учун ўзларининг тажрибалари ва иқтисодий маълумотларга киришларидан фойдаланадилар. Ушбу прогнозлар корхоналарга инвестициялар, кенгайтириш ва ресурсларни тақсимлаш тўғрисида қарор қабул қилишга ёрдам беради. АҚШдаги Federal ва штат ҳукуматлари ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши, бандлик кўрсаткичлари, инфляция даражаси ва соҳага оид маълумотларни ўз ичига олган кенг қўламли иқтисодий ва молиявий маълумотларни тўплайди ва нашр этади. Корхоналар молиявий прогнозларини хабардор қилиш учун ушбу маълумот манбаларига киришлари мумкин. АҚШдаги қўллаб соҳаларда ўз аъзоларига қимматли тушунчалар ва маълумотларни тақдим этадиган уюшмалар мавжуд. Ушбу уюшмалар кўпинча тадқиқот олиб борадилар ва молиявий прогнозлар ва саноат тенденцияларини ўз ичига олган

ҳисоботларни тайёрлайдилар. АҚШдаги университетлар ва илмий-тадқиқот муассасалари иқтисодий ва молиявий тенденциялар бўйича тадқиқотлар олиб борадилар. Уларнинг тадқиқотлари кўпинча ҳудудий иқтисодий динамикани тушунишга ёрдам беради ва корхоналар томонидан прогнозлаш моделларини такомиллаштириб боради. Турли ташкилотлар ҳудудий ва миллий даражада иқтисодий прогнозлашга ихтисослашган. Масалан, Federal резерв мунтазам равишда иқтисодий прогнозларни нашр этади ва конференция Кенгаши ва Moody's Analytics каби хусусий ташкилотлар иқтисодий ва молиявий прогнозларни тақдим этади. Илғор технологиялардан фойдаланиш, шу жумладан маълумотларни таҳлил қилиш ва машинани ўрганиш молиявий прогнозлашда тобора кенг тарқалган. Корхоналар ушбу воситалардан катта маълумотлар тўпламларини таҳлил қилиш ва аниқроқ башорат қилиш учун тушунчаларни олиш учун фойдаланадилар. Хатарларни баҳолаш ва сценарийларни режалаштириш: АҚШдаги корхоналар молиявий прогнозларида турли хил хавф омилларини ҳисобга олишади. Улар кўпинча турли хил иқтисодий сценарийларнинг молиявий ресурсларига потенциал таъсирини баҳолаш учун сценарийларни режалаштириш билан шуғулланадилар. АҚШ корхоналари, шунингдек, уларнинг молиявий ресурсларига таъсир қилиши мумкин бўлган тартибга солувчи ўзгаришлар ва мувофиқлик талабларини ҳисобга олади. Солиқ сиёсати, меҳнат қонунлари ва атроф-муҳит қоидаларидаги ўзгаришлар молиявий прогнозларга таъсир қилади. Умуман олганда, АҚШдаги ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш кўп қиррали жараён бўлиб, у иқтисодий маълумотлар, хусусий сектор тажрибаси, технология ва турли манфаатдор томонлар ўртасидаги ҳамкорликни ўз ичига олади. Мақсад корхоналарга хабардор молиявий қарорлар қабул қилиш ва ўз ресурсларини самарали бошқариш учун қимматли тушунчаларни тақдим этишдир.

Хитойда ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш давлат режалаштириш, иқтисодий маълумотларни таҳлил қилиш, илмий тадқиқотлар ва хусусий сектор ташаббуслари комбинацияси орқали ташкил этилади. Бу жараён одатда қандай ташкил этилишининг баъзи асосий жиҳатлари. Хитойнинг Марказий ва маҳаллий ҳукуматлари иқтисодий режалаштириш ва ривожланишда муҳим рол ўйнайди. Ҳукумат иқтисодий ўсиш, инвестициялар ва бошқа асосий кўрсаткичлар бўйича мақсадларни белгилайди. Ушбу режалар ҳудудий корхоналар фаолият юритадиган ва молиявий прогнозларини тузадиган асосни таъминлайди. Хитой ҳукумати турли агентликлар орқали кенг иқтисодий ва молиявий маълумотларни тўплайди. Миллий статистика бюроси (НБС) ЯИМ ўсиши, саноат ишлаб чиқариши, инвестициялар ва инфляция суръатларини ўз ичига олган кенг қўламли иқтисодий кўрсаткичларни тўплаш ва нашр этиш учун жавобгардир. Ушбу маълумотлар манбалари корхоналарнинг молиявий прогнози учун жуда муҳимдир. Хитой ҳукумати турли минтақаларнинг иқтисодий кўрсаткичлари тўғрисида тушунча берадиган иқтисодий ҳисоботлар ва таҳлилларни нашр этади. Ушбу ҳисоботлар корхоналарга ҳудудий тенденцияларни тушунишга ва уларни молиявий прогнозларига киритишга ёрдам беради. Хитойдаги академик муассасалар ва тадқиқот ташкилотлари ҳудудий иқтисодиёт ва саноат тармоқлари бўйича тадқиқотлар олиб борадилар. Улар корхоналар молиявий прогнозлаш учун фойдаланиши мумкин бўлган қимматли тушунчалар ва маълумотларни тақдим этади. Хитойдаги ҳудудий корхоналарда кўпинча молиявий таҳлилчилар ва молиявий ресурсларни прогноз қилиш учун миқдорий ва сифатли усуллардан фойдаланадиган мутахассислар мавжуд. Улар иқтисодий маълумотларни, бозор тенденцияларини, истеъмолчиларнинг хатти-ҳаракатларини ва саноат динамикасини кўриб чиқади. Ақшга ўхшаб, Хитойнинг саноат тармоқларида саноатга оид маълумотларни тўплайдиган ва ҳисоботлар тайёрлайдиган уюшмалар мавжуд. Ушбу ҳисоботлар молиявий прогнозлар ва ҳудудий иқтисодий тенденциялар бўйича тушунчаларни ўз ичига олади.

Хитойнинг миллий тараққиёт ва ислоҳотлар комиссияси (НДРС) каби давлат органлари иқтисодий режалар ва сиёсатни ишлаб чиқади. Ушбу агентликлар ҳудудий корхоналарнинг молиявий прогнозларига таъсир қилиши мумкин бўлган иқтисодий ривожланиш стратегияларига таъсир қилади. Хитой корхоналари ҳам молиявий прогнозлаш имкониятларини ошириш учун технология, маълумотлар таҳлили ва сунъий интеллектдан тобора кўпроқ фойдаланмоқда. Ушбу воситалар катта маълумотлар тўпламларини қайта ишлаши ва аниқроқ башорат қилиш учун тушунча бериши имконини беради. Хитой иқтисодиётининг динамик хусусиятини ҳисобга олган ҳолда, корхоналар кўпинча турли хил иқтисодий сценарийларнинг молиявий ресурсларига таъсирини баҳолаш учун сценарий

тахлили билан шуғулланадилар. Хатарларни бошқариш молиявий прогнозлашнинг муҳим жиҳати ҳисобланади. Хитой корхоналари, шунингдек, уларнинг молиявий ресурсларига таъсирини global иқтисодий тенденциялар, савдо сиёсати ва ҳудудий динамикани кўриб чиқадиладар. Хитойнинг давлат сиёсати, қоидалари ва солиқ қонунчилигидаги ўзгаришлар ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларига сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин. Корхоналар ушбу ўзгаришларни прогнозлаш жараёнида диққат билан кузатиб борадилар.

Хулоса қилиб айтганда, Хитойдаги ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш давлат режалаштириш, маълумотларни таҳлил қилиш, хусусий сектор тажрибаси ва технологияларни ўз ичига олади. Турли манфаатдор томонларнинг мувофиқлаштирилган саъй-ҳаракатлари корхоналарнинг тез ўзгарувчан иқтисодий ландшафтда онгли молиявий қарорлар қабул қилиш ва ўз ресурсларини самарали бошқариш қобилиятига ёрдам беради.

Россия Федерациясида турли минтақалардаги корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогнозлаш давлат режалаштириш, иқтисодий таҳлил, илмий-тадқиқот муассасалари ва хусусий сектор ташаббуслари комбинацияси орқали ташкил этилади. Россия ҳукумати иқтисодий режалаштириш ва ривожланишда муҳим рол ўйнайди. Federal ва ҳудудий ҳукуматлар иқтисодий ўсиш, инвестициялар ва бошқа муҳим кўрсаткичлар бўйича мақсадларни белгилайдилар. Ушбу режалар ҳудудий корхоналар молиявий прогнозларини тузадиган асосни таъминлайди. Росстат ЯИМ ўсиши, саноат ишлаб чиқариши, инфляция даражаси ва инвестиция маълумотларини ўз ичига олган кенг қўламли иқтисодий кўрсаткичларни тўплаш ва нашр этиш учун жавобгардир. Ушбу расмий статистика корхоналар томонидан молиявий прогнозлаш учун асос бўлиб хизмат қилади. Россиядаги минтақавий ҳукуматлар ўзларининг иқтисодий ва ривожланиш режаларини ишлаб чиқадиладар, улар инвестицияларни жалб қилиш, маҳаллий саноатни қўллаб-қувватлаш ва иқтисодий ўсишни рағбатлантириш мақсадлари ва стратегияларини ўз ичига олиши мумкин. Корхоналар ушбу режаларни молиявий прогнозлашда кўриб чиқадиладар. Россия корхоналарида кўпинча молиявий ресурсларни прогноз қилишда турли усуллардан фойдаланадиган молиявий таҳлилчилар ва мутахассислар мавжуд. Улар иқтисодий маълумотларни, бозор тенденцияларини, истеъмолчиларнинг хатти-ҳаракатларини ва соҳага хос омилларни таҳлил қиладиладар. Россиядаги саноат бирлашмалари соҳага оид маълумотларни тўплайди ва молиявий прогнозларни ўз ичига олган ҳисоботларни тайёрлайди. Ушбу ҳисоботлар тармоқ тенденциялари ва иқтисодий шароитлар тўғрисида қимматли тушунчаларни беради. Россиядаги корхоналар давлат идоралари ва халқаро ташкилотлар томонидан эълон қилинган иқтисодий ва молиявий ҳисоботларни ҳам таҳлил қиладиладар. Ушбу ҳисоботлар иқтисодий тенденциялар ва молиявий ресурсларга потенциал таъсирлар тўғрисида кенгроқ истиқболни тақдим этиши мумкин. Хусусан, бошқа кўплаб мамлакатлар сингари, Россия корхоналари ҳам молиявий прогнозлаш имкониятларини ошириш учун илғор технологиялар, маълумотлар таҳлили ва башоратли моделлаштириш воситаларини қўлламоқда. Ушбу воситалар катта ҳажмдаги маълумотларни қайта ишлашга ёрдам беради ва аниқроқ башорат қилиш учун тушунча беради. Корхоналар турли хил иқтисодий сценарийларнинг молиявий ресурсларига потенциал таъсирини баҳолаш учун сценарий таҳлили билан шуғулланадилар. Хатарларни баҳолаш потенциал муаммолар ва ноаниқликларни аниқлаш учун молиявий прогнозлашнинг ҳал қилувчи қисмидир. Давлат сиёсати, қоидалари ва солиқ қонунчилигидаги ўзгаришлар корхоналарнинг молиявий ресурсларига сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин. Корхоналар бундай ўзгаришларни диққат билан кузатиб борадилар ва уларни прогнозларига киритадилар. Россия корхоналари global иқтисодий тенденцияларни, савдо динамикасини ва уларнинг молиявий ресурсларига таъсир қилиши мумкин бўлган геосиёсий омилларни кўриб чиқадиладар. Россиянинг жаҳон иқтисодиётидаги роли ушбу омилларни муҳим аҳамиятга эга. Хулоса қилиб айтганда, Россиянинг турли минтақаларидаги корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш давлат режалаштириш, маълумотларни таҳлил қилиш, тадқиқотлар ва хусусий сектор экспертизасининг комбинациясини ўз ичига олади. Турли манфаатдор томонларнинг мувофиқлаштирилиши корхоналарнинг онгли молиявий қарорлар қабул қилиш ва динамик иқтисодий муҳитда ўз ресурсларини самарали бошқариш қобилиятига ёрдам беради.

Хулоса қилиб айтганда корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш иқтисодий тенденцияларни, саноат динамикасини ва молиявий кўрсаткичларга таъсир қилувчи турли омилларни баҳолашни ўз ичига олган муҳим жараёндир. Ушбу амалиёт онгли

равишда қарор қабул қилиш, ресурсларни тақсимлаш ва барқарор ўсиш учун жуда муҳимдир. Ўзбекистон, АҚШ, Хитой ва Россия каби мамлакатларда бу жараён ҳукумат режалари, статистик маълумотлар, саноат ҳисоботлари, технологик воситалар ва эксперт таҳлиллари комбинацияси орқали ташкил этилади. Самарали прогнозлаш молиявий натижаларга таъсир қилиши мумкин бўлган потенциал хавфларни аниқлаш ва камайтиришни ўз ичига олади. Ҳукумат сиёсати, қоидалари ва солиқ қонунчилигидаги ўзгаришлар молиявий прогнозларга сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин ва корхоналар шунга мослашиши керак. Умуман олганда, ҳудудий корхоналарнинг молиявий ресурсларини прогноз қилиш динамик жараён бўлиб, маълумотлар таҳлили, эксперт тушунчалари, технологик воситалар ва маҳаллий ва global иқтисодий омиллардан хабардорликни ўз ичига олган комплекс ёндашувни талаб қилади.

Хулоса ва таклифлар.

Молиявий ресурсларни прогнозлаш ҳудудий корхоналарга Реал мақсадларни белгилаш, бюджетларни самарали тақсимлаш ва ресурслардан фойдаланишни оптималлаштириш, даромадларни яратиш, харажатлар тартиби ва потенциал капитал эҳтиёжлари тўғрисида аниқ молиявий прогнозлар таёрлаш мақсадга мувофиқ бўлади. Соғлом молиявий прогнозлар иш билан таъминлашни қўллаб-қувватлайдиган, инвестицияларни жалб қиладиган ва инновацияларни ривожлантирадиган барқарор бизнесга ҳамда прогнозлашда маҳаллий ва хорижий инвесторларни жалб қилиш катта аҳамиятга эга. Бундан ташқари, тўғри молиявий прогнозлаш ҳудудий ва самарали иқтисодий сиёсат, солиқ режимлари ва бизнес ўсишини рағбатлантирадиган имтиёзларни ишлаб чиқиш. Бозор тенденциялари ва мижозларнинг хатти-ҳаракатларини олдиндан билиш орқали корхоналар ўзгарувчан талабларни қондириш учун ўз стратегияларини фаол равишда ўзгартириши ва шу билан бозордаги мавқеини ошириши мумкин.

Адабиётлар /Литература/Reference:

- Ажлуни А.М. (1998) *Стратегия развития промышленности России на пороге XXI века*. -Орел: ОРАГС, -125с.
- Акрамов Э.А. (2003) *Корхоналарнинг молиявий ҳолати таҳлили*. - Т.: Молия,. – Б. 64-85.
- Донцова Л.В., Никифорова Н.А. (1998) *Годовая и квартальная бухгалтерская отчетность*. - М.: Дело и Сервис,. – 262 с.
- Карлин Т.П. (1997) *Качество жизни и конкурентоспособность российских предприятий // Материалы научно-практической конференции*. – Орел: Орел ГТУ, -. – С. 103.
- Маликов Т.С. (2009) *Молия: хўжалик юритувчи субъектлар молияси. Ўқув қўлланма / и.ф.д., проф. А.В. Ваҳобовнинг умумий таҳрири остида*. -Т.: Iqtisod-moliya,. – Б. 254-257.
- Мандель И.Д. (1989) *Многомерный статистический анализ экономических процессов*. – СПб.: Питер,. -318 с.
- Нормурзаев У. (2021). *Анализ эффективности налоговых льгот и преференций в поддержке определенных секторов с целью дальнейшего повышения инвестиционной привлекательности в узбекистане*. *Economics and Education*, (6), 82–86. https://doi.org/10.55439/ECED/vol_iss6/a285
- Нормурзаев, У. (2021). *Пути эффективного использования налоговых льгот для поддержки предпринимателей*. *Экономика и инновационные технологии*, (4), 355–362. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/11954
- Нормурзаев, У. (2023). *Солиқ имтиёзлари бериш тартибини такомиллаштириш масалалари*. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 24(1), 334–339. https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss1/a51
- Нормурзаев, У. (2023). *Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси доирасида молия бозорининг долзарб муаммолари тадбиркорликни тенг рақобат шароитларини яратиш ҳамда яширин иқтисодиёт улушини қисқартириш йўлари*. *Приоритетные направления, современные тенденции и перспективы развития финансового рынка*, 88–89. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/financial-market-growth/article/view/19032>
- Нормурзаев, У. (2023). *Яширин иқтисодиётни камайтиришда солиқ органларининг аҳамияти*. *Iqtisodiy Taraqqiyot va Tahlil*, 1(2), 215–221. Retrieved from <https://e-itt.uz/index.php/eitt/article/view/66>
- Пардаев М.Қ., Исроилов Б.И. (1999) *Молиявий таҳлил: (Услубий кўргазмалар ва тавсиялар альбоми)*. - Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси, –Б. 197.
- Романчин В.И., Скоблякова И.В., Смирнов В.Т. (2002) *Венчурный капитал в стратегии антикризисного управления*. Монография. – Орел: ОрелГТУ,. – 230 с.
- Стояновой Е.С. (2003) *Финансовый менеджмент: теория и практика / Под ред. Стояновой Е.С. 5-е изд., перераб. и доп.* -М.: Перспектива, 2003. - 656 с.